

27 Δεκεμβρίου 2014

Ανθρώπινα δικαιώματα: ο ρόλος του ΟΗΕ

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Ο διατυπωμένος στόχος του ΟΗΕ ήταν να φέρει την ειρήνη σε όλα τα έθνη του κόσμου. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, μια επιτροπή ανθρώπων με επικεφαλής την κα Ελέανορ χήρας του προέδρου των Ηνωμένων

Πολιτειών Φρανκλίνου Ρούζβελτ, υπερμάχου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αντιπροσώπου των ΗΠΑ στον ΟΗΕ, έγραψε ένα ειδικό έγγραφο, το οποίο διακηρύσσει τα δικαιώματα που θα πρέπει να έχει ο κάθε άνθρωπος στον κόσμο -την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σήμερα υπάρχουν 192 μέλη κράτη του ΟΗΕ, που το καθένα ξεχωριστά έχει υπογράψει ότι συμφωνεί με την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Σύντομα, όμως, η σύσταση της συγκεκριμένης επιτροπής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών (ΕΑΔ) κρίθηκε αναγκαία, όταν μετά την ίδρυση του ΟΗΕ άρχισε να φτάνουν στην γραμματεία του Οργανισμού πληθώρα παραπόνων για την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε διάφορες περιοχές της υφηλίου[1]. Στο προοίμιό της Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και στο Άρθρο 1, η Διακήρυξη δηλώνει κατηγορηματικά τα εγγενή δικαιώματα όλων των ανθρωπίνων όντων: «Η παραβίαση και η περιφρόνηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου οδήγησαν σε πράξεις βαρβαρότητας, που εξηγείρουν την ανθρώπινη συνείδηση, και η προοπτική ενός κόσμου όπου οι άνθρωποι θα είναι ελεύθεροι να μιλούν και να πιστεύουν, λυτρωμένοι από τον τρόμο και την αθλιότητα, έχει διακηρυχθεί ως η πιο υψηλή επιδίωξη του ανθρώπου... Όλοι οι άνθρωποι γεννήθηκαν ελεύθεροι και ίσοι όσον αφορά την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματά τους»[2].

Τα Κράτη Μέλη του ΟΗΕ υποσχέθηκαν να συνεργαστούν για την προώθηση των τριάντα Άρθρων για τα ανθρώπινα δικαιώματα που, για πρώτη φορά στην ιστορία, συγκεντρώθηκαν και κωδικοποιήθηκαν σε ένα και μόνο έγγραφο. Έτσι, πολλά από αυτά τα δικαιώματα, με διάφορες μορφές, αποτελούν σήμερα συνταγματικούς νόμους των δημοκρατικών χωρών.

Φυσικά εάν και έγιναν νόμοι, δε σημαίνει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα προστατεύονται και εφαρμόζονται σε όλες τις χώρες, οι οποίες δεσμεύτηκαν να τις εφαρμόζουν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σχετικά με το σεβασμό της ανθρώπινης προσωπικότητας ήταν το Γκουαντάναμο [3]. Η περίπτωση αυτή μπορεί να έδειξε ότι και χώρες που αποτελούν πρωτοπόρους στην προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, μπορεί να υιοθετήσουν λανθασμένη συμπεριφορά σε κάποιες χρονικές στιγμές της ιστορίας τους και να παρεκκλίνουν κατάφωρα από την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Άλλες περιπτώσεις μη εφαρμογής, αποδοχής και τήρησης των άρθρων σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα από όλα τα Κράτη του ΟΗΕ τα οποία υπέγραψαν το 1948 την Διακήρυξη αυτή, αποτελούν το Αφγανιστάν, το Ιράκ, το Ιράν και άλλα μουσουλμανικά κράτη, χώρες, οι οποίες δεσμεύτηκαν με

την υπογραφή τους ότι θα δηλαδή για τις οποίες οι θεμελιώδεις και διακηρυγμένες αξίες της Declaration (αξιοπρέπεια του ανθρώπου, ισότητα δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών, θρησκευτική ελευθερία, απαγόρευση επιβολής απάνθρωπης ποινής κ.λπ.), οι οποίες δυστυχώς ήταν και είναι ακόμη πλήρως ασύμβατες με τις εσωτερικές τους έννομες τάξεις και τα όσα επιτάσσει ο ιερός νόμος τους που πηγάζει από το Κοράνιο[4]. Στις πολυάνθρωπες αυτές κοινωνίες για τις οποίες οι αξίες αυτές είναι τελείως ξένες, οι δε φονταμενταλιστές κάθε είδους, ιδίως οι ισλαμιστές, είναι γεγονός ότι αποστρέφονται τα «οικουμενικά ανθρώπινα δικαιώματα» - όπως εμείς οι δυτικοί τα ξέρουμε - και αρκετά αργότερα συντάσσουν δικές τους Διακηρύξεις περί ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Declaration islamique universelle des droits de l' homme του έτους 1981, La Charte arabe des droits de l' homme του έτους 1994), όπου όμως κυρίαρχο είναι το θρησκευτικό στοιχείο (= confessionnalisme)[5].

Τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα της Διακηρύξεως καλύπτουν όλες σχεδόν τις πτυχές της ύπαρξης του ατόμου ανεξαρτήτως τόπου καταγωγής, τόπου διαμονής, φύλου, θρησκείας, χρώματος, κοινωνικής τάξης κ.ά. Θεωρούνται δε τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα της Διακηρύξεως ως φυσικά που ανήκουν στον άνθρωπο λόγω της ιδιότητάς του αυτής και των οποίων η πραγματοποίηση δεν νοείται χωρίς την παράλληλη κατοχύρωση και των οικονομικών, κοινωνικών και μορφωτικών δικαιωμάτων[6]. Και γίνεται δεκτό ότι στην αρχή η Διακήρυξη αυτή δεν είχε παρά τον χαρακτήρα μιας "συστάσεως" (recommandation) της Συνελεύσεως προς τα μέλη του Οργανισμού[7], δηλαδή δεν ήταν κείμενο δεσμευτικό για τα υπογράψαντα κράτη. Πρέπει όμως να δεχθούμε ότι, πάντως, η πρόθεση των κρατών αυτών ήταν να δεσμευθούν από το περιεχόμενο της Διακήρυξης, διαφορετικά ποιο είναι το νόημα της υπογραφής και των αιτιολογιών που προέβαλαν τα κράτη που απείχαν της ψηφοφορίας[8].

Ήδη από του έτους 1953 ο Γ. Δ. Δασκαλάκης είχε υποστηρίξει την άποψη ότι: «... δεν μπορεί να της (της Διακήρυξης) αρνηθεί κανείς νομικό χαρακτήρα και υποχρεωτικό περιεχόμενο ... και δίχως άλλη εσωτερική πράξη μετουσιώσεως ισχύει σαν εσωτερικό δίκαιο». Άλλωστε η εξασφάλιση ενός πεδίου ελεύθερης ύπαρξης και δράσης του ατόμου από αυθαίρετες επεμβάσεις της εκάστοτε κρατικής εξουσίας , αποτελεί πάγια διεθνή επιταγή, αλλά ταυτόχρονα και σύγχρονη πρόκληση[9].

Σημειώσεις

[1] Περί των ανωτέρω, βλ. στον Γ. Δ. Δασκαλάκη, *Η Οικουμενική Διακήρυξις των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*, Αθήνα 1953, σελ. 50 κ.ε. Γ. Κασιμάτη, *Η Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Μελέτες III. Θεμελιώδη Δικαιώματα και κοινωνικό κράτος (1974-1999)*, εκδ.

Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2000, σελ. 21 κ.ε. σ. 24-31. Ά. Παπακώστα, Η Οικουμενική Διακήρυξις των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Αθήναι 1956, Ν. Αντωνόπουλου, Η επίδρασις της Οικουμενικής Διακηρύξεως των δικαιωμάτων του Ανθρώπου επί των συγχρόνων Συνταγμάτων (Μία δεκαετία), Επδημδικ 3 (1959), σελ. 278 επ., του αυτού, Η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Μία τριακονταετία), Εταιρεία των Φίλων του Λαού, Αθήναι 1981, του αυτού, Η Οικουμενική Διακήρυξη του ΟΗΕ. Σαράντα χρόνια από την ψήφισή της, ανάτυπο από «Νέα Εστία», τεύχ. 1479, Αθήναι 1989.

[2] Γ. Δασκαλάκης, Η Οικουμενική Διακήρυξις των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, σ. 55 κ.ε.

[3] “Το Γκουαντάναμο έγινε γνωστό στον υπόλοιπο κόσμο εκτός των ΗΠΑ μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στους Δίδυμους Πύργους στη Νέα Υόρκη. Το Γκουαντάναμο βρίσκεται στην περιοχή της Κούβας. Εκεί οι Αμερικανοί βρίσκονται από το 1898. Στις 11 Ιανουαρίου 2002 δημιουργήθηκε ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης για υπόπτους τρομοκρατίας και εγκαινιάστηκε φτάνοντας εκεί οι πρώτοι κρατούμενοι. Πρόκειται για μέλη των Ταλιμπάν και της Αλ Κάιντα από το Αφγανιστάν, το Ιράκ και άλλες χώρες. Έως το 2011, 7 θάνατοι ανακοινώθηκαν και κατεγράφησαν πολλές μαρτυρίες για βασανισμούς, παράνομες κρατήσεις, φρικτές μεθόδους ανάκρισης και παραμονής και κατάφωρες καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που είχαν ξεσηκώσει αντιδράσεις παγκοσμίως”, 23 Φεβρουαρίου 2011, <http://tvxs.gr/news/σαν-σήμερα/γκουαντανάμο>

[4] Π. Ι. Παραράς, “Η νομική φύση της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου”, 4 (2003), <http://www.kostasbeys.gr/articles.php?s=5&mid=1479&mnu=3&id=17001>

[5] P. Tavernier, Heurs et malheurs de la Declaration universelle des droit de l’homme. La crise de l’universalite des droit de l’homme en 1998, in : G. Chianea/Jean-Luc Chabot (textes presentes par), Les droits de l’ homme et le suffrage universel, L’ Harmattan, Paris 2000, σελ. 384-386.

[6] Moncef Kdhir, “Quelques reflexions sur la nature juridique de la Declaration universelle des droits de l’ homme du 10 dec. 1948, στην “Revue de Droit international et de Droit compare », Tome LXXVI/1999, Bruylant, Bruxelles.

[7] Γ.Δ. Δασκαλάκη, Η Οικουμενική Διακήρυξις των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Αθήνα 1953, σελ. 95-97.

[8] Αυτόθι, σ. 103 -104.

[9] Α. Μάνεσης, Ατομικές Ελευθερίες, εκδ. Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 1982, σ.10.

Παρατήρηση: το παρόν άρθρο αποτελεί τμήμα της εργασίας “Η έννοια της χρηστής απονομής της δικαιοσύνης και της δίκαιης δίκης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου” της Δρ. Ειρήνης Αρτέμη (MA & PhD Θεολογίας - Φιλόλογος) που η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ θα δημοσιεύσει σε συνέχειες